סטנוגרמה

סודי ביותר
עותק מס' 2 מתוך 4
59 דפים

# פ ר ו ט ו ק ו ל

## ישיבה נז/של"ז של הממשלה
## כ"א באלול תשל"ז - 4.9.77

נכחו השרים : מ. בגין - יו"ר, א. אבוחצירא, י. בורג, מ. דיין, י. הורביץ, ז. המר, ע. ויצמן, ד. לוי, י. מודעי, ג. פת, א. שוסטק, א. שרון.

נעדר השר : ש. ארליך (בחו"ל).

י. ארידור - סגן שר במשרד ראש-הממשלה (מאמצע סעיף 906)
א. ברק - היועץ המשפטי לממשלה
א. נאור - מזכיר הממשלה
א. עברון - המנהל הכללי, משרד החוץ (בסעיף 904, 905, 906)
ח. קוברסקי - המנהל הכללי, משרד הפנים (בסעיף 908)
רב-ניצב ח. תבורי - המפקח הכללי של המשטרה (בסעיף 908)



רשמו:
ז.ח. 2-21
מ.ח. 22-49
ל.ד. 50-65

## 904. ענינים מדיניים

<u>רה"מ מ. בגין:</u> נתחיל בבעיות מדיניות.

בידי מזכיר הממשלה הופקדו שני מסמכים, לעיונם של חברי הממשלה. מסמכים אלה הם טיוטא של חוזה שלום בין ישראל ובין מצרים, בתוספת מכתב לוואי של שר החוץ למזכיר המדינה, המבהיר כי אותו חוזה שלום צריך, כמובן, שבאחד הימים יחתם עם ירדן ועם סוריה ומתוך התחשבות בבקשת האמריקאים, גם עם לבנון. במכתב הלוואי אנו גם מסבירים את הדברים הנוגעים לחלק הטריטוריאלי.

הועדה שהממשלה בחרה בה, על מנת להכין מסמכים אלה - יחד אתי, גם שר החוץ, שר הבטחון ושר החקלאות - אישרה ביום ששי הוכנם של המסמכים והמצאנו אותם לשגריר ארה"ב. זאת, עפ"י בקשת מזכיר המדינה האמריקאי, בשיחה אישית אתי בביתו של שר החוץ, שגם אנו נמציא טיוטא של חוזה שלום. מזכיר המדינה השמיע בקשה זו באוזני הערבים, אך כפי שהוא הסביר לנו, הם לא התחייבו להמציא טיוטא כזאת. אנו קיבלנו ברצון את הבקשה שלו ואני חייב לציין, באופן מיוחד, בפני הממשלה את העבודה היוצאת מן הכלל שעשה היועץ המשפטי של משרד החוץ, מר רוזן, ואת עזרתו רבת החשיבות של היועץ המשפטי לממשלה. תקראו את המסמך ותמצאו שהוא רב-רושם, גם מבחינה משפטית וגם מבחינה מדינית. זוהי פעם ראשונה, מאז קום המדינה, שהממשלה מציעה חוזה שלום, על כל הפרקים והסעיפים הכלולים בחוזי שלום בעבר, בהסתמך על תקדימים של חוזה שלום בין פולניה ובריה"מ, לרבות חוזי שלום לאחר מלחמת העולם הראשונה ולאחר מלחמת העולם השניה וחוזה שלום בין יפן ובין ארה"ב. נעשתה עבודה מצוינת ע"י היועצים המשפטיים שלנו ואני רוצה להודות להם על עבודה זו.

רה"מ מ. בגין:

מתוך מכתב הלוואי, אני רוצה לקרוא את הדברים החשובים ביותר, למען ההתמצאות של חברי הממשלה. אך אני מבקש שכל חברי הממשלה יקבלו מאת מזכיר הממשלה חומר זה לעיון ויקראו את שני המסמכים יחד. אני גם מבקש, שחוזה השלום יתורגם לעברית. כתבנו את שני המסמכים במקור באנגלית - לפי טבע הדברים אי אפשר היה אחרת - אך דרוש לנו תרגום לעברית, כך שגם התרגום יועמד לרשות חברי הממשלה.

בסוף השבוע, לקראת צאתו של שר החוץ לארה"ב, נפקיד גליון כזה של חוזה שלום ומכתב הלוואי גם בידי יו"ר ועדת החוץ והבטחון, לעיון חברי הועדה, ונקוה שהמסמכים לא יודלפו.

<u>השר מ. דיין:</u> אצטרך להפגש אתם לישיבה - אין מנוס מזה. חברי הועדה טוענים שאנו צריכים לשמוע מה הם חושבים.

<u>רה"מ מ. בגין:</u> מכתב הלוואי מסתמך על העקרונות, שהבאתי לידיעת נשיא ארה"ב בשיחתנו האישית ב-19 ביולי. חברי הממשלה זוכרים את הדברים העיקריים ביחס לסיני, רמת הגולן, יהודה, שומרון ועזה. אקרא באוזניכם את עיקרי הדברים:

"<u>2. Israel and Egypt</u>

(a) Any settlement should take fully into account the need to ensure Israel's security.

(b) The right of Israel to unimpeded freedom of navigation and overflight through and over the straits of Tiran and the Gulf of Aqaba should be ensured. For this purpose Israel will retain territorial control over Sharm-El-Sheikh and the Tiran Straits including territorial continuity to Eilat".

רה"מ מ. בגין:

אני רוצה לומר, שיש בזה המשכיות.

ממשלת הליכוד הלאומי, בנובמבר-דצמבר 1968, קיבלה החלטה זו

וביקשה ששר החוץ דאז ימסור אותה לידיעת האמריקאים, כלומר,

המשכיות טריטוריאלית משארם-א-שייך לאילת בידינו. אנו, בנוסח

שהקראתי, עומדים על תביעה זו.

"(c) In order to maintain the security of its southern areas, the outer limits of Israel's territorial control from the Mediterranean Sea to the Gulf of Aqaba should run west of the previous international boundary, in such a manner as to incorporate an area on the Mediterranean Coast south of the Gaza Strip.

(d) West of the areas under Israeli control, there shall be as part of the security arrangements, continuous buffer zones, demilitarized zones, and areas of limited armament and forces.

(e) Subject to these principles, and bearing in mind the means of implementation outlined above, Israel would be prepared in the context of a Peace Treaty, for a substantial withdrawal of its forces from the existing line in the Sinai Peninsula.

3. Israel and Syria

In the context of a Peace Treaty Israel is prepared to negotiate a new boundary to replace the present cease-fire line between the States.

The delimitation of the respective territories, and the security arrangements, should be such as to ensure Israel's water sources, and the security of its northern areas."

אתם רואים את ההבדל בניסוחים לגבי סיני ורמת הגולן.

"4. Israel and Jordan

(a) In judea and Samaria equal rights and full co-existence should be ensured between Jew and Arab.

(b) No part of this area should be subjected to any foreign rule or sovereignty.

(c) Any settlement should take Israel's security needs fully into account. In this context our position is that Israel's security on the eastern border should be based on the Jordan River."

הכל בהתאם להחלטת הממשלה ואתם תעיינו בשני המסמכים האלה אצל

מזכיר הממשלה.

רה"מ מ. בגין:

אני צריך למסור דו"ח על הביקור ברומניה. אמסור דברים שלא פורסמו ואינם ניתנים לפרסום, אך תחילה נחליט על הרכב הועדה לעצרת האו"ם.

<u>השר מ. דיין:</u> קיבלתי פתק ממזכיר הממשלה, שביום א' הבא לא תהיה ישיבת ממשלה. פרוש הדבר, שאסע לארה"ב לפני שתהיה ישיבת ממשלה נוספת. אם מישהו רוצה לומר משהו לקראת נסיעתי, אולי יעשה זאת עכשו.

<u>רה"מ מ. בגין:</u> נזמן ישיבה נוספת ליום חמישי.

<u>השר מ. דיין:</u> לי אין סיבה להציע ישיבה כזאת.

<u>השר י. הורוביץ:</u> לא אוכל להשתתף בישיבה ביום חמישי.

<u>רה"מ מ. בגין:</u> ביום ראשון הבא אתה יכול להיות בישיבת ממשלה, או כבר לא?

<u>השר מ. דיין:</u> ביום ראשון הבא, כן.

<u>רה"מ מ. בגין:</u> אז נקיים ישיבה רגילה. נתחיל בשעה 9.00, במקום ב-10.00.

906. ביקור ראש הממשלה ברומניה

רה"מ מ. בגין: אדווח עכשו על דברים שאינם ניתנים לפרסום, מביקורי ברומניה.

הנשיא צ'אושסקו אמר לי, שסאדאת מוכן לקיום פגישה בין נציגי ישראל ומצרים. שאלתי אותו אם הכוונה היא לפגישה בין נשיא מצרים לביני, והוא ענה שבשלב זה מדובר בפגישה בין נציגים ישראליים ונציגים מצריים. מובן מאליו, שלא ניתן פרסום לכך ונראה את ההתפתחות, על רקע ההודעה של צ'אושסקו, אשר השמיע אותה מפיו של סאדאת.

צ'אושסקו דיבר עם ברז'נייב על חידוש היחסים הדיפלומטיים בין בריה"מ לישראל. התשובה של ברז'נייב היתה: It is not excluded. שר החוץ של רומניה, מאקובסקו, מסר לי, שהוא דיבר עם גרומיקו על חידוש היחסים והתשובה היתה: "אנו מחכים" - ולא הוסיף.

ביחס לעליה - העליתי את בעית העליה בנוסח של איחוד משפחות. ההערכה היא שברומניה יש 45,000 יהודים. 25,000 נתפקדו כיהודים, כלומר, בשאלון המפקד, בסעיף "לאום", רשמו "יהודי". ברומניה, כמו בכל מדינות מזרח אירופה, מבדילים בין לאום לבין אזרחות. אנו קיבלנו את האסכולה של מזרח אירופה - ובצדק. אם כי, כאמור, 25,000 נתפקדו כיהודים, הרי גם הרב רוזן וגם פעילים אחרים טוענים, שכ-20,000 יהודים רשמו בסעיף "לאום" - "רומני", לאו דוקא בידיעה מלאה על מה שעושים, אלא מתוך הנחה שהם אזרחים רומנים ולכן כתבו גם לאום רומני. ההערכה, איפוא, היא שמספר היהודים הוא כמעט כפול מאלה שהתפקדו כיהודים, כלומר, קרוב ל-50,000.

רה"מ מ. בגין:

האם יהודי רומניה רוצים לעלות?

התשובה היא חלקית - חלק מהם מעונין לעלות וכפי הנראה, חלק ישאר ברומניה עפ"י רצונו.

העליתי בעיה זו בפני ראש הממשלה

בשיחתנו הראשונה ובעצם, נתקלתי ב"קיר אטום". ראש הממשלה טען, שהם פתרו את הבעיה היהודית. הם יודעים, שיש למעלה מ-400,000 יוצאי רומניה בישראל ואין עוד במה לטפל. כמובן, אם יש בעיות אנושיות של משפחה, הם תמיד מוכנים לטפל בבעיות אלה בחיוב, אך הבעיה, למעשה, כבר איננה קיימת. הודעתי לראש הממשלה, שאני מבקש להעלות את הענין בפני הנשיא; כלומר, בנוסח מנומס, ביקשתי את רשותו להעלות ענין זה בפני הנשיא. ראש הממשלה אמר לי, שאני יכול להעלות בפני הנשיא כל בעיה שאבחר בה. ואכן, ניצלתי הזדמנות של שיחה אישית עם צ'אושסקו. הזדמנות זו ניתנה לי ביום ששי שעבר, כאשר הנשיא החליט פתאום להפסיק שיחה שנמשכה שעתיים ולטייל אתי בגן, עם תורגמן בלבד.

הנושא העיקרי מצד הנשיא היה, שאנו צריכים להכיר באש"ף, לנהל משא ומתן עם ערפאת, ערפאת הוא אדם טוב - צ'אושסקו דיבר אתו ויש הרבה יותר גרועים ממנו באש"ף - ערפאת מוכן להכיר במדינת ישראל וכו'. על כך אין טעם למסור דו"ח הוא בשלו ואני בשלי - והממשלה יודעת בדיוק מה יכול היה להאמר.

לקראת סיום השיחה ביקשתי רשות להעלות בעיה אחרת והבאתי לפניו ענין זה של עליה. מלכתחילה, היתה תשובתו של הנשיא דומה לזו של ראש הממשלה, שהבעיה כבר איננה קיימת. הוא אמר: "אתה מעמיד בפני בעיה קשה מאד. היהודים כולם

רה"מ מ. בגין:

משכילים. אנו השקענו בהם כספים רבים על מנת לתת להם השכלה והם דרושים למשק שלנו. אין כבר בעיה". אך, כמובן, לחצתי עליו והסיכום היה חיובי. הסיכום היה, שתוגשנה בקשות לעליה והם יטפלו בכל הבקשות במגמה חיובית. אפי דיבר אח"כ עם סגן שר החוץ הרומני, ביוזמתו של סגן שר החוץ - וזה היה מוסכם בין הנשיא לביני. אם הנשיא הסכים -Roma locuta, causa finita אין לערער.

לקראת סיום הביקור, שאל אותי ראש הממשלה אם עודני רוצה לדבר איתו על בעית העליה. עניתי: "לא צריך, השגתי הסכם עם הנשיא"; על כך הגיב: "מה שהנשיא אמר לך, גם אני אמרתי לך" - אך לא היה ולא נברא. אך אם מאנסקו טוען זאת, לא אמרתי מילה.

יש תקוה, שהעליה מרומניה תגבר. אינני יכול להתחייב עכשו, אך הסיכום שהושג הוא, שתוגשנה בקשות והמגמה תהיה לאשר אותן. ביקשתי מהרב רוזן להמריץ את היהודים להגיש בקשות, גם מצד אלה שבקשותיהם נדחו בשעתו. עד סוף השנה נדע בדיוק כמה בקשות הוגשו.

בהקשר זה אמרתי לראש הממשלה - וציינתי במפורש שאין זו תמורה - שאנו יכולים לעזור להם בסנט האמריקאי, בקשר עם ההכרה במעמד של מדינה מועדפת. הביטוי "מדינה מועדפת" הוא דרמטי מאד וזה עושה רושם של פריווילגיה. אך זה דבר קל מאד מבחינה כלכלית וכמעט כל המדינות חותמות, האחת עם השניה, על הסכם כזה. בכל זאת, הרומנים מעונינים באישור ע"י הסנט ואמרתי לראש הממשלה, שהסנטור ג'קסון צריך להיות בארץ בח'

רה"מ מ. בגין:

נובמבר ואני מוכן לדבר אתו, כמובן אם תהיה תזוזה בעליה. מסתבר, שהם מעוניינים בכך. עובדה, שבקבלת הפנים האחרונה בבית השגריר הישראלי, נפגש ראש הממשלה עם השגריר האמריקאי ואמר לו - וזאת, בנוכחותי, על מנת שאשמע - שאפשר יהיה כבר לקיים שיחה עם ג'קסון וריביקוף. יצא מכך דבר מועיל ונחרט בזכרונם שאנו נשתדל לעזור להם בסנט - ונעשה כך - אך עד נובמבר נדע אם יש תזוזה בעליה או אין. לכן ביקשתי שהיהודים יתחילו להגיש בקשותיהם מיד.

באשר לשיחות הכלכליות - הם רוצים לשתף אתנו פעולה בשטח הכלכלי. הם רוצים שנקים מפעלים משותפים ועד לביקור שר התעשיה, המסחר והתיירות ברומניה, בח' נובמבר, צריך להפעיל תכנית הן ביחס ליצוא שלנו אליהם והן ביחס ליצוא שלהם אלינו. הסכמת שני הצדדים יגבירו את היצוא ממדינה אחת לרעותה.

אביא בפניכם עכשו קטע אופיני ביותר מדברי צ'אושסקו. הוא אמר הרבה דברים, שמבחינתנו הם חשובים, אך אין בהם חידוש. גם הוא העיר על ההתנחלויות והשיבותי כפי שצריך. הוא תבע נסיגה לגבולות 1967, כפי שראש הממשלה אמר בסעודה הממלכתית, שהיתה פתוחה לעתונות, לרדיו ולטלויזיה - והשיבותי. לא אחזור על דברים אלה, כי חבל על זמננו. לא אכנס לתוכנם של הדברים, גם אם השיחות ביחד נמשכו 13 שעות. הכל ידוע מראש לכל חברי הממשלה. לעומת זאת, היה הקטע הבא בדברי צ'אושסקו. הוא אמר: אם המדיניות הישראלית תמשך, כלומר, לפיו דבריו, אי הסכמה לנסיגה לקוי 4 ביוני 1967, אי הכרה במדינה פלשתינית, אי ניהול משא ומתן עם אש"ף, הוא חושש - ואמר זאת בחרדה - שיתעוררו הרגשות האנטי-יהודיים בחלקי עולם רבים. רשמתי לפני הודעה זו וכשהגיע תורי להשיב על כל

רה"מ מ. בגין:

הענינים, חשיבותי בין היתר על איום אנטישמי זה מפיו של שליט קומוניסטי, ואמרתי לו את הדברים הבאים: "אני מבקש שתדע, כי העם היהודי מאוחד היום, יותר מאשר היה אי-פעם, סביב ישראל". ביחוד ציינתי את האחדות של היהדות האמריקאית, כי בשביל שליט רומניה עמדת יהדות אמריקה היא המכריעה; אך זה חל גם על יהדות בריטניה וצרפת - הם כולם מאוחדים סביבנו, ואין פלא. הוספתי ואמרתי לו: "אתה בעצמך יודע מה קרה בשנת 1944. טרנסילבניה שלך היתה במסגרת הונגריה וביקשנו הבריטים להפציץ פסי הרכבת המוליכים לאושוויץ. ואז אלפי מטוסים הפציצו כל מיני מטרות אסטרטגיות, אך סרבו להפציץ את פסי הרכבת ואייכמן הוציא מאות אלפי יהודים מטרנסילבניה לאושוויץ - ואיש לא עזר לנו. לכן העם היהודי עומד מוכן נגד הסכנה. זאת רציתי שתדע. אך לו באיזו שהיא ארץ - כפי שאמרת לי - בגלל מדיניות שלנו, שפרושה שלום עם בטחון, יתעורר רגש אנטי-יהודי, חרפה לארץ זו ואנו נעמוד על זכויותינו". הנשיא שמע ולא אמר מילה אחת נוספת.

מסרתי דו"ח על קטע זה, כי הוא אופיני מאד. בשעתו, בשיחות בין פרס לספטמבר 1975, קיסינג'ר איים שהאנטישמיות תגבר ותעלה. הראו איך הדברים מתגלגלים, שאותו איום עצמו מושמע ע"י שליט רומני קומוניסטי. אך, כאמור, הנשיא לא חזר עוד לענין זה.

מסרתי דו"ח מהומצת מאד ונעבור עכשו לסדר היום, אלא אם יש שאלות לגבי הביקור ברומניה. אם אין, נעבור לדון במצב ב"אל-על".